

DUŽINA ŽDRIJEBNOSTI KOBILA BOSANSKE BRDSKE PASMINE

Enver Žiga¹, Alma Rustempašić²

Originalni naučni rad - *Original scientific paper*

REZIME

Bosanski brdski konj je stoljećima bio glavni oslonac ljudi u brdovitim predjelima bivše Jugoslavije, pa je iz tog razloga njegov uzgoj bio rasprostranjen svuda gdje su uslovi života bili teški i gdje se prenos tereta i ljudi odvijao otežano. Kada se je ova pasmina počela selektivno uzgajati (početkom prošlog vijeka) uzgajivače je uvijek zanimalo da li mogu odrediti približno datum ždrijebljenja kobila. Cilj ovog istraživanja je da se utvrdi dužina ždrijebljenja kod kobila bosanske brdske pasmine. U ovom istraživanju je utvrđena prosječna dužina ždrijebnosti 337,45 dana, što u manjoj mjeri odstupa od ranijih istraživanja.

Ključne riječi: Bosanski brdski konj, dužina ždrijebnosti, muška i ženska ždrijebad, ergela Borike, ergela Žiga, ergela Jezero.

UVOD

U dugogodišnjoj praksi uzgoja konja se pokušavalo približno odrediti datum kada će se pojedine kobile oždrijebiti. Hrasnica (1944) je u istraživanjima na 173 ždrijebljenja bosansko brdske pasmine ustanovio da kobile nose mušku ždrijebad prosječno 341 dan, a žensku 337 dana. Kako vidimo postoji razlika u trajanju bređosti između muške i ženske ždrebadi od četiri dana. Telalbašić i Pajanović (1977) su pronašli na osnovu 358 ždrijebljenja da su muška ždrijebad bosansko brdske pasmine nošena 336,01 dana, dok su ženska 338,09 dana. Inače Telalbašić je u svom radu analizirao uticaj uzgoja u srodstvu na dužinu ždrijebnosti kobila bosanske brdske pasmine i nije ulazio na mogući uticaj drugih faktora.

MATERIJAL I METODE RADA

U ovom radu će se obraditi podaci o 1053 ždrijebljenja kobila bosansko brdske pasmine. Podaci su uzeti iz matičnog knjigovodstva sa ergela „Borike“ za period od 1947. do 1991. godine, sa ergele „Žiga“ za period od 2012. do 2018. godine i sa ergele „Jezero“ za 2017. i 2018. godinu. Kod izračunavanja broja dana ždrijebnosti kobila uzeto je u obzir zadnje opasivanje s tim da se taj dan nije uračunavao ali se uračunavao dan ždrijebljenja. U izračunavanju se uključivao i dan više u prestupnim

¹ Ergela „Žiga“

² Faculty of Agriculture and Food Sciences, University of Sarajevo, Zmaja od Bosne 8, 71000 Sarajevo
Korespondencija: enver_ziga@yahoo.co.uk

godinama sa ciljem da podaci budu što tačniji. U evidenciji je pronađeno i podataka o dužini bređosti koja se kretala od 387- 434 dana te su isključene iz dalje obrade podataka. Izračunata je prosječna srednja vrijednost za dužinu ždriježnosti kod kobila bosanske brdske pasmine.

U radu su zapaženi i ekstremni slučajevi, koje nije bilo moguće provjeriti ni na koji način pa je realna pretpostavka da se radilo o griješcima u evidenciji. Evo nekih:

1. 1964. godine kobila 266 Lasta XXIII oždriježila ždrijebe koje je nosila 387 dana. Ždrijebe je uvedeno u Knjigu ždriježadi 31.05.1964. kao 366 Lasta XL.
2. 1977. godine kobila 293 Zorka XVI oždriježila ždrijebe koje je nosila 434 dana. Ždrijebe je upisano u Knjigu ždriježadi 12.06.1977. kao 389 Barut X-14-1.
3. 1978.godine kobila 471 Una X oždriježila je ždrijebe koje je nosila 423 dana. Ždrijebe je upisano u Knjigu ždriježadi 14.05.1978. kao 405 Miško XV-10.
4. 1979. godine kobila 481 Medina XXXVI oždriježila je ždrijebe koje je nosila 402 dana. Ždrijebe je upisano u Knjigu ždriježadi 17.05.1979. kao 573 Medina XLIX.
5. 1988. godine kobila 635 Zorka LII oždriježila je ždrijebe koje je nosila 426 dana. Ždrijebe je upisano u Knjigu ždriježadi 15.06.1988. kao 688 Zorka LVII.
6. U 2019. godini sve kobile na ergeli Žiga i ergeli Jezero su se ždriježile sa zakašnjenjem. Duga zima te vrlo hladno proljeće mogu biti uzrok toga.

Navedene podatke (izuzev pod 6.) nije moguće ni na koji način provjeriti, a s obzirom na činjenicu da su ždriježad od svih kobila uvedena u evidenciju (ženska ždriježad i u knjigu Rasplodnih kobila) ne treba isključiti ni mogućnost da su podaci tačni i da su u praksi mogući i ovakvi slučajevi.

REZULTATI I DISKUSIJA

U tabeli 1. su prikazani podaci o dužini ždriježnosti 1053 kobile bosanske brdske pasmine u periodu od 1947.do 1991.godine, zatim od 2012. do 2018.godine, gdje je utvrđeno da prosječna dužina bređosti za mušku ždriježad iznosi 337,19 dana a žensku ždriježad 337,45 dana.

Tabela 1. Podaci o dužini ždriježljenja kobila Bosansko brdske pasmine
Table 1. Length of gravity of the mare of the Bosnian mountain breed

God.	Ukupno dana	n	prosjeak	ženska	n	prosjeak	muška	n	prosjeak
1948	10.791	32	337,22	6.091	18	338,39	4.700	14	335,71
1949	9.637	29	332,31	6.599	20	329,95	3.038	9	337,56
1950	10.282	31	331,67	4.654	14	332,43	5.628	17	331,06
1951	8.430	25	337,20	3.026	9	336,22	5.404	16	337,75
1952	9.805	29	338,10	5.041	15	336,07	4.764	14	340,29
1953	5.364	16	335,25	2.662	8	332,75	2.702	8	337,75
1954	9.131	27	338,19	4.083	12	340,25	5.048	15	336,50
1955	7.025	21	334,52	2.995	9	332,78	4.030	12	335,83

1956	9.076	27	336,15	4.731	14	337,92	4.345	13	334,23
1957	10.609	32	336,50	3.608	11	328,00	7.001	21	333,38
1958	10.768	32	336,50	4.062	12	338,50	6.706	20	335,30
1959	6.773	20	338,65	4.454	13	342,62	2.319	7	331,30
1960	7.088	21	337,52	3.389	10	338,90	3.699	11	336,27
1961	7.306	22	332,10	3.695	11	335,90	3.611	11	328,27
1962	7.760	23	337,39	2.705	8	338,12	5.055	15	337,00
1963	6.806	20	340,30	3.381	10	338,10	3.425	10	342,50
1964	5.725	17	336,76	2.726	8	340,75	2.999	9	333,22
1965	7.122	21	339,14	4.770	14	340,71	2.352	7	336,00
1966	7.498	22	340,82	3.060	9	340,00	4.438	13	341,38
1967	8.430	25	337,20	4.346	13	334,31	4.048	12	340,33
1968	5.642	17	331,88	3.340	10	334,00	2.302	7	328,85
1969	7.060	21	336,19	4.678	14	334,14	2.382	7	340,29
1970	6.366	19	335,00	4.008	12	334,00	2.358	7	336,86
1971	5.410	16	338,13	3.053	9	339,22	2.357	7	336,71
1972	8.453	25	338,12	5.055	15	337,00	3.398	10	339,80
1973	7.548	22	343,09	3.082	9	342,44	4.466	13	343,53
1974	8.528	25	341,12	4.766	14	340,42	3.762	11	342,00
1975	7.108	21	338,48	4.395	13	338,08	2.713	8	339,13
1976	10.618	31	342,52	3.725	11	338,63	6.893	20	344,65
1977	8.709	26	334,96	4.305	13	331,15	4.404	13	338,77
1978	11.717	35	334,77	5.365	16	335,31	6.352	19	334,32
1979	12.729	38	334,97	6.984	21	332,57	5.745	17	337,94
1980	11.392	34	335,06	5.768	17	339,29	5.624	17	330,82
1981	12.114	36	336,50	5.039	15	335,93	7.075	21	336,90
1982	7.727	23	335,96	3.337	10	333,70	4.390	13	337,69
1983	4.752	14	339,43	2.728	8	341,00	2.024	6	337,33
1984	6.259	18	347,72	4.135	12	344,58	2.124	6	354,00
1985	4.486	13	345,07	2.070	6	345,00	2.416	7	345,14
1986	4.069	12	339,08	2.023	6	337,17	2.046	6	341,00
1987	5.784	17	340,24	4.405	13	338,85	1.379	4	344,75
1988	6.557	19	345,10	1.713	5	342,60	4.844	14	346,00
1989	4.836	14	345,43	2.089	6	348,17	2.747	8	343,38
1990	6.108	18	339,33	4.046	12	337,17	2.062	6	343,67
1991	3.481	10	348,10	3.481	10	348,10	-	-	-
2013	1.338	4	334,50	335	1	335,00	1.003	3	334,33
2014	1.320	4	330,00	658	2	329,00	662	2	331,00
2015	1.994	6	332,33	1.337	4	334,25	657	2	328,50
2016	1.662	5	332,40	673	2	336,50	989	3	329,66
2017	2.748	8	343,50	1.349	4	337,25	1.399	4	349,75
2018	3.391	10	339,10	1.367	4	341,75	2.024	6	337,33
Ukupno	355.332	1.053	337,45	179.387	532	337,19	175.945	521	337,70

U navedenoj tabeli u obzir su uzeti svi slučajevi trajanja ždrijebnosti od 290 do 380 dana (malo korigovana granična varijacija koju je izračunao Hrasnica prema formulama $M - 3m - 3(q + 3m)$ i $M + 3m - 3(q + 3m)$ a koja je bila od 295,76 do 383,44 dana).

Ako uzmemo u obzir broj ždrijebljenja za koja smo izračunavali prosječnu dužinu trajanja ždrijebnosti, s pravom možemo konstatovati da su ova istraživanja do sada najkompletnija, pa su shodno tome i dobijeni podaci relevantniji.

Kod Hrasnice (1944) je značajna razlika u dužini ždrijebnosti kod kobila koje su oždrijebile mušku ždrijebad (341,22) i kobila koje su oždrijebile žensku ždrijebad (337,14) na osnovu čega je izveo zaključak da kobile duže nose mušku ždrijebad.

Kod istraživanja Telalbašića i Pajanovića (1977) takođe postoji razlika u dužini ždrijebnosti. Kobile koje su oždrijebile mušku ždrijebad prosječno su bile ždrijebne 336,01 dana, a kobile koje su oždrijebile žensku ždrijebad 338,09 dana, te se dolazi do zaključka da kobile duže nose žensku ždrijebad.

Rezultati ovog istraživanja pokazuju da je razlika u dužini ždrijebnosti kod kobila koje nose žensku ždrijebad i kobila koje nose mušku ždrijebad neznatna i može se slobodno zanemariti (Tabela 2).

Tabela 2. Prosječna dužina ždrijebljenja kobila bosansko brdske pasmine

Table 2. Average length of gravity of the mare of the Bosnian mountain breed

Autor	N	Prosjek	Ženska		Muška	
			N	Prosjek	N	Prosjek
Hrasnica (1944)	173	339,10	90	337,14	83	341,22
Telalbašić i Pajanović (1977)	358	336,99	169	338,09	189	336,01
Rezultati ovog istraživanja	1.053	337,45	532	337,19	521	337,70

Za ukupan broj ždrijebljenja od 1.053 prosječno trajanje ždrijebnosti je 337,45 dana. Od ukupno 532 ždrijebljenja kod kojih su oždrijebljena ženska ždrijebad prosječna dužina ždrijebnosti iznosila je 337,19 dana, što je skoro identično dužini koju je izračunao Hrasnica (1944), ali je za skoro 1 dan manja od dužine koju je izračunao (Telalbašić i Pajanović, 1977).

Kod muške ždrijebadi situacija je bitno drugačija, kod ukupno 521 ždrijebljenja prosječna dužina ždrijebnosti iznosila je 337,70 dan, dok je kod Hrasnice (1944) bila 341 dan, a kod Telalbašića i Pajanovića (1977), iznosila je 336,01 dan. Slične rezultate su ustanovili i istraživači kod drugih pasmina.

Rastija i sar. (1992) su utvrdili kod arapskih kobila dužinu bređosti 330 dana s varijacijama 303-358 dana, zatim Hrasnica i sar. (1964), su pronašli da je dužina ždrijebnosti bila 336 dana kod arapskih kobila.

U Tabeli 3 je prikazana dužina ždrijebnosti po danima i broj ždrijebljenja. Iz navedenih podataka vidimo da se je najviše kobila ždrijebilo sa navršenih 336 i 337 dana ždrijebnosti.

Tabela 3. Dužina ždrijebnosti po danima
Table 3. Length of gravity per day

Dana ždrijebnosti	Broj kobila	Dana ždrijebnosti	Broj kobila	Dana ždrijebnosti	Broj kobila
290	1	331	35	354	13
293	1	332	33	355	7
302	2	333	42	356	14
305	3	334	29	357	1
307	2	335	45	358	5
312	2	336	50	359	4
313	1	337	49	360	1
315	3	338	37	361	1
316	1	339	30	361	3
317	3	340	38	362	3
318	2	341	39	363	1
319	9	342	38	364	1
320	11	343	31	365	4
321	11	344	30	366	1
322	12	345	33	367	2
323	18	346	33	369	2
324	20	347	21	374	1
325	27	348	23	376	1
326	18	349	13	377	1
327	24	350	27	378	1
328	28	351	25	380	1
329	33	352	4		
330	38	353	10		

Tabela 4. Dužina bređosti i broj ždriježbljenja prema pastusima
Table 4. Pregnancy length and number of births by stallions

Pastuh	Ukupno dana	Broj ždrijež.	Prosjeđ	Ukupno dana	Ženska ždriježbad	Prosjeđ	Ukupno dana	Muška ždriježbad	Prosjeđ
15 Barut II	17.794	53	335,74	9.682	29	333,86	8.112	24	338,00
17 Miško II	7.396	22	336,18	4.336	13	333,54	3.060	9	340,00
20 Miško III	13.350	40	333,75	5.354	16	334,63	7.996	24	333,16
21 Barut III	8.070	24	336,25	3.011	9	334,55	5.059	15	337,26
22 Miško IV	21.803	65	335,43	10.754	32	336,06	11.049	33	334,80
23 Barut IV	13.821	41	337,10	5.431	16	339,44	8.390	25	335,60
25 Miško V	15.056	45	334,58	5.051	15	336,73	10.005	30	333,50
30 Miško IX	4.059	12	338,25	2.721	8	340,13	1.338	4	334,50
34 Miško XII	15.553	46	338,11	9.870	29	340,34	5.683	17	334,29
39 Miško XIV	30.783	91	338,27	17.172	51	336,50	13.621	40	340,53
25 Prenj	3.324	10	332,40	1.007	3	335,66	2.317	7	331,00
36 Barut VII	18.227	54	337,54	9.762	29	336,62	8.465	25	338,60
42 Barut X	24.096	72	334,67	10.972	33	332,48	13.124	39	336,51
44 Barut XI	28.709	85	337,75	13.831	41	337,34	14.878	44	338,14
40 Miško XV	10.397	31	335,39	6.075	18	337,50	4.322	13	332,46
46 Miško XVII	26.118	76	343,66	12.293	36	341,47	13.825	40	345,63
47 Barut XII	23.397	69	339,09	11.597	34	341,08	11.800	35	337,14
6 Miško II	7.031	21	334,80	3.708	11	337,10	3.323	10	332,30
13 Đulbeg II	3.095	9	343,89	1.017	3	339,00	2.078	6	346,33

U tabeli 4.su predstavljeni pastusi koji su imali više ždriježbadi, izuzetak je pastuh 13 Đulbeg II koji je imao samo devetero ždriježbadi ali smo ga uvrstili iz razloga što su kobile parene sa njim u prosjeđu imale najdužu ždriježnost.

Prosjeđna dužina ždriježnosti kobila parenih sa pastuhom 25 Prenj (332,40), zatim sa pastuhom 20 Miško III (333,75), i 6 Miško II (334,80) je znatno ispod utvrđenog

prosjeaka, dok su kobile parene sa pastusima 47 Barut XII (339,09), 46 Miško XVII (343,66) i 13 Đulbeg II (343,80) u prosjeku nosile ždrijebad duže od utvrđenog prosjeaka.

Zapaženo je da su kobile koje su parene sa pastusima: 17 Miško II, 39 Miško XIV, 46 Miško XVII i 13 Đulbeg II nosile znatno duže mušku ždrijebad nego žensku. Razlika se kreće i do 7,33 dana kod 13 Đulbeg II i 6.46 dana kod 17 Miško II. Na drugoj strani kobile koje su parene sa pastusima: 30 Miško IX, 34 Miško XII i 40 Miško XV nosile su duže žensku ždrijebad u odnosu na mušku.

Tabela 5. Dužina bređosti po kobilama bosanske brdske pasmine

Table 5. Pregnancy length by mares of Bosnian mountain breed

Kobila	Ždrijebljenja br.	Ž D R I J E B N O S T		Max	Odstupanje	
		Prosječna	Min.		-	+
70 Lasta III	9	329,00	324	337	5,00	8,00
78 Medina VI	10	324,10	318	333	6,10	8,90
99 Lasta IX	8	339,38	332	346	7,38	6,62
101 Dinarka V	11	335,18	327	346	8,18	10,82
150 Usora	12	337,00	328	359	9,00	22,00
151 Olga I	14	325,71	302	342	23,71	16,29
152 Mica I	10	333,11	319	376	14,11	42,89
156 Zorka VIII	7	339,29	335	352	4,29	12,71
173 Lasta XIV	6	342,83	334	350	8,83	7,17
175 Medina X	9	328,67	320	337	8,67	8,33
177 Branka III	7	331,29	325	336	6,29	4,71
206 Una III	13	329,69	321	340	8,69	10,31
227 Dinarka XIV	7	339,29	323	351	16,29	11,71
228 Branka IV	8	336,75	323	346	13,75	9,25
252 Borka VI	5	346,00	337	351	9,00	5,00
267 Iskra I	6	329,67	323	339	6,67	9,33
273 Medina XII	6	334,00	323	350	11,00	16,00
279 Lasta XXV	6	331,50	312	345	19,50	13,50
286 Dinarka XX	6	340,83	334	348	6,83	7,17
293 Zorka XVI	12	340,58	333	346	7,58	5,42
297 Mica VII	15	344,27	333	361	11,27	16,73
312 Zorka XVII	19	340,42	314	364	26,42	23,58
315 Medina XV	8	338,38	325	354	13,38	15,62
1 Borika	8	329,88	290	354	39,88	24,12
347 Gora	15	329,06	319	333	10,06	3,94
348 Dinarka	8	338,50	330	345	8,50	6,50

XXX						
349 Branka XIV	7	350,71	344	360	6,71	9,29
360 Una V	9	336,78	330	363	6,78	26,22
372 Medina XXII	8	338,75	325	345	13,75	6,25
383 Lasta XLIV	10	339,00	324	349	15,00	10,00
384 Zorka XXI	5	346,40	336	356	10,40	9,60
396 Branka XVI	5	337,40	315	351	22,40	13,60
395 Dinarka XXXIV	7	349,00	343	354	6,00	5,00
401 Lasta XLVI	5	349,60	341	359	8,60	9,40
413 Žepa	9	353,00	339	374	14,00	21,00
445 Raduša	10	325,80	320	341	5,80	15,20
419 Borika II	5	336,60	330	344	6,60	7,40
423 Mica XII	13	335,38	319	380	16,38	44,62
428 Morina	13	329,46	318	339	11,46	9,54
435 Medina XXXII	6	335,67	330	342	5,67	6,33
458 Lasta LII	10	336,70	330	348	6,70	11,30
479 Mica XVI	10	340,70	328	348	12,70	7,30
497 Zorka XXXI	12	349,83	336	378	13,83	28,17
507 Zorka XXXIII	7	348,00	341	354	7,00	6,00
561 Dinarka XLV	5	349,40	344	356	5,40	6,60
3 Sena I	5	336,00	335	337	1,00	1,00
6 Đula I	5	333,60	329	340	4,60	6,40
930 Iskra XXXVIII	7	324,43	320	332	4,43	7,57
1006 Branka XXIV	12	332,50	322	342	10,50	9,50
1018 Iskra LI	11	332,50	323	341	9,50	8,50

ZAKLJUČCI

Na dužinu ždrijebnosti kobila bosanske brdske pasmine utiču brojni faktori koji su u međusobnoj zavisnosti. Genetska struktura svake rasplodne kobile pojedinačno ima uticaj na dužinu ždrijebnosti. Prosječna dužina ždrijebnosti je iznosila 337,45 dana,

tako da imamo kobile kod kojih je dužina ždrijebnosti bila ispod prosjeka (78 Medina VI, 151 Olga I, 445 Raduša), ali imamo kobile čija je prosječna ždrijebnost bila znatno iznad prosjeka (349 Branka XIV, 395 DinarkaXXXIV, 497 Zorka XXXI, 401 Lasta XLVI, 413 Žepa, 561 Dinarka XLV), te na kraju da pomenemo kobile kod kojih je dužina ždrijebnosti bila uvijek blizu prosjeka (419 Branka II, 348 Dinarka XXX, 419 Borika II, 3 Sena I).

Dužina i oštrina zimskog peroda, kao i količina i kvalitet hrane koja je na raspolaganju su neki od faktora koji mogu da utiču na dužinu ždrijebnosti kobila. Karakteristične godine koje upućuju na tu mogućnost su 2017. - prosječna dužina ždrijebnosti 343,50 dana, 1989. – prosječna dužina ždrijebnosti 345,43 dana, 1984. – prosječna dužina ždrijebnosti 347,72 dana.

Na osnovu rezultata može se izvesti zaključak da spol ždrijeteta nema neki veći uticaj na dužinu ždrijebnosti kobila. Čak i u slučajevima kada su kobile nosile ždrijetad daleko ispod prosjeka, ždrijetale su i mušku i žensku ždrijetad, a isti je slučaj i kada su se ždrijetale puno kasnije u odnosu na prosjek.

LITERATURA

- Hrasnica, F. (1944): Prilog poznavanje trajanja bređosti kod bosanskog brdskog konja, Poljoprivredna znanstvena smotra, sveska br.8.Zagreb.
- Hrasnica, F., Milosavljević, S., Rako, A., Ilančić, D. Pavlović, S., Šmalcelj, I. (1964): Specijalno stočarstvo, Zavod za izdavanje udžbenika SR Srbije, Beograd.
- Rastija, T., Baban, Mirjana, Barišić, A. (1992): Reproduktivne osobine i tjelesne mjere arapskih konja, Znan.prak.poljopr.tehnol.22.(1) 117-120.Osijek.
- Telalbašić, R., Pajanović, R. (1977): O utjecaju uzgoja u srodstvu na dužinu bređosti bosanskog brdskog konja, Radovi Poljoprivrednog fakulteta, XXVII,br.30.

LENGTH OF GRAVITY OF THE MARE OF THE BOSNIAN MOUNTAIN BREED

Summary

Throughout the centuries the Bosnian Mountain Horse was the mainstay of the communities that lived in the mountainous regions of the former Yugoslavia, therefore, the breeding of this horse was widespread throughout the parts where the conditions of life were harsh, and where the carrying of heavy loads and the transport of people was difficult due to the terrain. From the very beginning of the selective breeding process (that started during the beginning of the 19th Century) the big question was always for how long would the mare be in foal. The stockman were constantly interested in how to roughly predict the day that the foal would be born. There were few scientific works that covered this topic, but in our research we have discovered that the length of gestation is 337.45 days this is slightly different to the previous understanding.

Key words: Bosnian mountain horse, length of foal, female and male foals, Borike Stud Farm, Žiga stud Farm, Lake Stud Farm.